

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по год. 1 ф. 50 н.

Брой 24.

У Новоме Саду, 30. Августа 1862.

Год. V.

О лажливости дечиой и о средствима противу тогъ.

(Едно питанъ за родителъ и учителъ.)

Има едно появленъ на людма, што насъ дружећи се съ њима врло немило дирне, силомъ на сумню наведе, најпросто-срдниегъ и најотворениегъ на едаредъ узаптие, и одъ свакога далъгъ другованя са тимъ людма застраши. То немило появленъ е она склоностъ на лажъ, што е по неки люди имаю, коя одъ часа свакогъ увреди, връ нема човека, кои би равнодушанъ био гледећи, где га други за будалу држи и съ ковакимъ лажима на силу Бога обманути и преварати мисли. На тако непоштованъ и багателизиранъ мора се сваки увређенъ наћи и одъ часа на оногъ омразити.

Али ние то само за поедине люде, него за цело друштво людско врло опако зло. Шта би било са веромъ на люде, са узданъмъ и ослањанъмъ на њи, шта съ приятелствомъ, кадъ неби ни о комъ известанъ био, да л' истину говори? Шта са обећањма и уверавањма, кадъ се никадъ на њи човекъ неби ослонити смео? Онда неби нигде реда, нигде сигурности било, нигде правде ни суда. Одкуда е неверство, издайство, превара, потваранъ, оговаранъ, сплеткаренъ итд. него све са извртаня истине и злоупотребленя вере. Кадъ би нестало истине међу людма, неби онда никои законъ вредио, и никоя наредба, и све би у пропасть отишло. Где се неможе владалацъ на речъ свои министара и чиновника, и где се немогу поданици на речъ свог поглаварства ослонити, ту е готовъ превратъ и пропасть свию. Исто е тако зло и пропасть, кадъ у званияма и на судовима лажъ овлада. Исто е тако наопака и у зао часъ по свакогъ господара и старешину домаћегъ, кадъ лажъ и притворство међу млађима махъ преотме; и наопако и у зао часъ по целу државу, кадъ сваки државлянинъ само на то смишля, како ће общте или приватне законе и наредбе обићи.

Иза ови големи зала, што изъ лажливости изтичу слѣдуе само по себе нужда, свако могуће средство употребити, да се томъ злу на путъ стане, а овде е пре свега питањъ, кое су узроци, извори, изъ кои зло то изтиче.

По нашемъ изкуству узрокъ е или у деци самой, или у погрешкама, што ихъ родители при воспитаню деце чине, или у неудесноме школскомъ зашту. Ово намъ прво развидити валя, пакъ ће се онда средства противу тогъ зла сама собомъ показати.

Узми ако волешъ, да дете сасвимъ невино на светъ дође, и да нема прирођени зала, опетъ ћешъ се, ако пазио будешъ уверити, да се у детету пре или после, више или манъ неваляле тежнѣ и склоности появљивати пођу. Тако ћешъ видети, да е неко дете одма съ малена склонѣно на самовољство, тврдоглавство и јогунство, друго на завистъ и злобу; неко на инатъ и свађу; неко на убијство. Исто е тако и та склоность на лажливость. Узрока лажливости има сила, тако е: лакоумность — која никадъ непремишля шта ће рећи; тако е разсудность — која никадъ своимъ мислима сабрана ние; тако е ветреништво — кое ни за какво озбилъ незна, нити ишта точно и строго узима; тако е неразсудливость — која никадъ за слѣди неразбира. Много реда е лажи узрокъ стидливость — да избегне укора, или надежда — да избегне каштигу; кадкадъ е узрокъ воля — брату и другу свомъ помоћи, да nebude накаранъ или каштигованъ; кадкадъ желя — да родителма или стариима срдню уштеди; кодъ неке е деце башъ лукавство и намера преварати. Има прилика, где сувише жива фантазия децу при казиваню чега необичногъ, што су видела или чула на лажъ наведе, и ако се на то за времена непази часкомъ у обичай пређе и лажливосту се изметне. Има случаева, где е узрокъ лажливости суета или величанъ и тежня себе нечимъ необичнимъ и великимъ начинити, а кодъ старие деце тежня и желя пажню свегъ друштва на се обратити, и желя, да га сви за досетљива и оштроумна држе, која ихъ на лажъ наведе.

То су најглавнии узроци и извори лажливости у деци самой.

Много чешће су родители узрокъ овога зла на деци. Ако е главна задаћа воспитаня зле и неваляле обичае искоренявати, то е јошъ главния дужность зла ненапуштати и сваки поводъ одклонити. Али на жалость изъ искуства знамо, да у многимъ

премногимъ фамилияма ни едно ни друго небива, и мора се човекъ чудити, колико далеко немарня и несмисленостъ родители задире. Пази и чуѣшъ родителъ толико реда на очигледъ деце говорити коешта, о чему су уверени, да е сушта лажъ; а реци имъ само, да е неупутно предъ децомъ тако шта говорити, онога ќе часа одговорити: „Ко би опетъ радъ деце сваку речъ на кантаръ узимао; немой само попречце лагати ни потварати, а друго говори, како ти дође.“ Али пази и видиѣшъ, колико су таква саката начела грдно шткодљива; еръ кадъ то чине родители, у кое деца по својой нарави највећу веру имаю, и њи за нека одъ себе далеко виша и савршения створеня држе, шта би друго и могло отуда слѣдовати, него угледанъ и подражаванъ; а онда ма то најневиние лажи биле, увекъ е по децу велико зло.

Јошъ има примера, где родители не само што сами пред децомъ лажу, него направце децу лагати уче. Ако е дете ма изъ когъ узрока одъ школе изостало, или се у школу закаснило, пакъ се страши отићи, они га науче: „Реци, да си болестанъ био, или ма што друго слажи.“

Има, где е узрокъ лажливости дечие она луда предрасуда многи родителя, којомъ они дечию лажливость, лукавство и притворство за знакъ особитогъ телента држе. Ја самъ на жалостъ више реда, а одъ токорсъ изображени родителя, кад самъ ихъ са лажливости деце њиове корео изрикомъ рећи чуо: „Нестарайте се ви за тога, тай е тако лукавъ, да ќе се свуд пролагати и изъ сваке неприлике лукавствомъ помоћи и избавити.“

Изъ такви сакати начела долази и оно, да неки родители децу свою јошъ похваљую, кадъ ова другогъ преваре или е лажи оману; а шта друго треба, да се неваљалство у дечие срце укорени, него кадъ и родители то одобре, кадъ и они као мудре старешине свою санкцију даду, и децу съ тога похваљую и то имъ у вредностъ уписую.

То сакато мнѣнѣ несмислени родителя дође јошъ, те ону безазлену и простосрдну искреностъ дечию кору и изсмею, кою би похваљивати ваљало, или јошъ у преступљѣнѣ детету узму, кадъ отворено и слободно истину изкаже, или кадъ мисли и желѣ свогъ срца безазлено открие.

Има опетъ многи неразборити родителя, што се сасвимъ и безъ икоегъ обазирания на дечие изказе ослоне, и били би кадри посваћати се и потући, да е света истина, што дете каже.

Отуда изађе оно лаковерство, све веруюћи, што размаженъ синакъ или ќерка гукне, и она склоностъ, свуда ихъ у заштиту узимати, бранити, и ни едне речце на њи рећи недати. Ја неверуемъ, да едногъ учителя има, кои то више реда доживео ние, да по неко дете своимъ родитељма свакояке лажи на учителя, на школу, на осталу децу недонесе, кое ови за готовъ новацъ приме, пакъ безъ икогъ извиђаня удри у парницу и протериванъ. То лудо на речъ верованъ, шта може друго за собомъ повући него закорененъ лажливости у деци.

Има далъ и противни случаева, гди опетъ родитељи ништа деци неверую, него све штогодъ рекну у сумњу повлаче, било да о ситницама или да о најважнимъ стварма што казую. Ови опетъ люди неуму ни да помисле, да в мудро и предосторожно поверенъ најглавније средство, ту моралну снагу у деци пробудити и оснажити.

Даљи е узрокъ дечие лажливости суета понеки родитеља, кои се радују чути, како њово дете друге забављати и увеселявати уме; а неће да се оне речи сете: „где е много говора, ту е и лажи много.“

Многи су родитељи любопитни, да чују, шта у туђој кући бива, те тимъ поводъ дечиој лажливости даду, чимъ имъ допусте гласове пренашати; а неће да помисле, да ту часомъ не само лажи него и потвараня буде, и да се тимъ у деци характеръ крозъ и за навекъ уквари; а какви грдни зала неизађе изъ тога блебетаня, оговараня и сплеткареня, и каквимъ се грднимъ срамотама и злама човекъ тимъ неизлаже.

Јошъ имамъ и овај узрокъ лажливости дечие да наведемъ, онај обичај родитеља то зло сманјавати говорећи: „Ние вредно о тој маленкости толико речи просипати и детету толико замерати;“ а неће да се сете, да изъ мале варнице највећи пожаръ изађе и одъ мали погрешака највећа зла.

Узроци дечие лажливости изтичуће изъ рђавогъ држаня школскога запта слѣдећи су: Прво е она нестрпљивостъ и оно сувише у очи упадајуће изтраживанъ истине одъ деце, како неки учитељи обичај имаю. Има много одъ нарави страшливо дете, кое се тимъ сувише кацларскимъ поступкомъ јошъ већма престрави, и што би другча своју погрешку безобзирке простосрдно признало, постане на таки поступакъ лукаво, и кое би на благъ поступакъ искрено и отворено истину рекло, устраши се, па слаже.

Има школа, где се опетъ на лажливостъ врло мало пази

или нимало; има школа, на кое и прости люди вичу, да се сувише меко са децомъ поступа. Учители мораю и на ово пазити. Ние оно любавъ, где се зла крозъ прети гледе, већъ оно, где се ненапуштаю. Ни едно преступлѣнѣ неваля безъ караня пропуштати; то би сувише небриге било и само би зло јошъ већимъ начинило, место да га убие. Сваку погрешку мора учитель одма накарати, тако и лажъ, и ову особито, да свако дете увиди, да неможе учителя преварати.

Многи учитель и у томъ яко греша, кадъ свакомъ безъ разлике допуштаю, свакојка донашаня доносити, коимъ се само лажљивостъ и лукавство извнѣ, како што е већъ озго у речи о родитељма споменуто.

Има најпосле примера где е пристрасѣ учителя лажљивости дечиѣ криво; али нека учитель и непомисли, да су само одрастлији кадри осетити разлику, како се са овимъ или онимъ поступа. Осете то и деца, и умеу тако оштро видети, да човекъ едва веровати може; пакъ постану на тај пристрастни поступакъ сувише злобна и онда лажљива.

То су, колко ихъ се сећамо узроци и извори, изъ кои лажљивостъ дечија истиче. По томе е садъ лако средства наћи, коима се то зло спречити може, или где се укоренявати почело нѣга смањити и убити.

Прво е и најглавније средство морално религиозно осећанѣ, кое валя што е раније могућно у детету пробудити и оснажити. Нека говори ко шта оѣе, ово остае довека најсигурнији чуваръ одъ свакогъ зла, и дае оной урођеној склоности на искреностъ и истинитостъ снагу и постојанство. Тога ради валя чешѣ децу опомяти, да е Богъ свезнао, кои и најтайније помисли наше види и зна, и стављати имъ за угледъ ону најсавршенију и најчистију добродетель Спасителя, кои е најсветије огледало и образацъ истинитости.

Далъ валя упућивати децу, да на себе пазе и себе познаю; а то ће учинити, ако се свако јутро на свое дужности спремали и свако вече препитивали буду, да л' су се онако владали, како законъ божи прописуе, и како се у свазкидашњим молитвама моле и обећаваю. При томе ихъ валя опоменути, да ће се томъ пажњомъ и одъ остали мана и зала, као одъ лакоумля, расутости, итд. сачувати.

Удуби у децу што већма можешъ оно најглавније начело християнства: „што ниси радъ, да теби други чини, нечини ни

ти другоме,“ — буди дакле искренъ, ако си радъ, да и теби други буде.

Учи децу, да е само оно поштованъ и обште уваженъ човекъ, кои е искренъ и истинитъ, а да е лажливость и притворность зло, кое само на се каштигу навуче.

Покажи имъ, како се изъ едногъ преступленя уђе у друго; како се изъ мали и незнатни погрешака уђе у велика зла, и како одъ мали лажливаца грубе варалице и велики лопови изађу.

Каштигуй одма прву опажену лажъ; еръ изпадне ли лажливцу за рукомъ едаредъ те преварати и одъ заслужене каштиге извући се, или друго што лажю задобити; онъ ће и други редъ и више реда то покушавати и изаћиће најлукавия варалица.

Нехвали дете, кадъ видишъ, да се другомъ улагуе, него пробуди у нѣму поносъ, да самъ себе уважава и да му истина најсветия стваръ на свету буде.

Расуту и ветренисту децу поучавай, да на свое речи пазе, да премишляю, шта ће рећи, и покажи имъ, шта га силу неприятности себи и другоме онай причини, кои само у ветаръ брбля, и у какве се зле неприлике брблявосѣу човекъ зачете.

Пази увекъ добро на узрокъ, зашто ти ко шта казуе, тужуе, зашто гласа доноси итд. и непримай никадъ ништа безобзирке и одма за готовъ новацъ.

Навикни децу да ћуте о онимъ стварма, што намъ улюдность или законъ закраћуе на светъ и на гласъ износити.

Тога ради валя имъ кадкадъ по кою тайну поверити, да видишъ, како ће е чувати и да се после са своимъ поверенѣмъ владати умешъ.

Поучи децу, да поштую вредность говора. То е даръ божи, когъ неваля злоупотребленѣмъ оскврнявати. Говоромъ можемо еданъ другогъ поучити, поправити, разведрити, утешити; али и увредити, преварити, убити. Овде важи највише она света еванђелска речъ: „никаква рѣва речъ да неизађе изъ ваши уста.“ Ефес. 4. 29.

Што се потвараня тиче научи децу, да е то вавекъ лудость, еръ место да туђе мане открие, самъ свое тимъ изда, и да е то последнѣ поганство, кое вавекъ највеће презиренѣ свакога валяногъ и поштеногъ човека на се навуче.

Усветуй ихъ, да задату речъ држе; научи, да никадъ ни-

шта ветренясто и лакоумно необричу, пакъ неће у неприлику доћи лажомъ постати.

Метни имъ на срце, да лажа ни самъ себе непоштуе, и да никадъ оногъ мира у своіой савести нема, како е прав човекъ има, него да га довекъ немиръ мучи.

Нетрии никои тужкараня и донашаня, коя на то смераю другоме пакость начинити.

Поверавай се искреной и простоердачной деци увекъ, а осрамоти лажъ и лукавство свакадъ, што веѣма можешъ.

Пробуди у стариой деци волю на читанъ онаки кѣига, коихъ е предметъ чистота мисли и осеѣаня, и правичность характера.

Найпосле гледай, да се деца само са добромъ и честитомъ децомъ друже; чувай ихъ одъ друштва зла и неваляла; а што е најглавние буди имъ самъ огледало и образъ поштеня, искренности и истинитости.

Библичне приповѣдкѣ

у библичнимъ рѣчма.

46. Робство асирско и повѣсть о Товиту и Товіи.

(IV. царст. 17. и кнѣига Товитъ.)

Осія царъ Израильскій учини зло предъ очима Господньима, премда не тако, као цареви што су были пре нѣга. И дође царъ Асирскій (Саламанасаръ) и обсади градъ Самарію, и воєва три године, и узе Самарію, и одведе Израильтяне у Асирію. И ово се сбыло зато што су сынови Израильѣви сгрѣшили Господу Богу своме, и служили идолима. И царъ Асирійски доведе люде! изъ Вавилона и населише се у градовима Самарискимъ у мѣсто сынова Израильѣвыхъ.

Мужъ нѣкій изъ колѣна Нефталимовогъ, по имену Товитъ, бѣше такође у робство одведенъ и у робству сеѣаша се Бога, па му вишній Богъ даде милость предъ асирскимъ царемъ, те онъ бѣше царевъ трговацъ. Товитъ даде нѣкоме Гаваилу у граду Раги у Мидіи 10 таланта сребра у заемъ. Онъ бѣше свагда милостивъ, и чиняше милостиню своіой браћи Израильтянима; лебове раздаваше гладнима, одѣваше наге, и кадъ годъ е видіо когъ убіеногъ и преко стѣне ниневійске баченогъ Израильтянина, онъ га е сараніо.

Кадъ е еданпутъ увече потайно сахраніо нѣкогъ угушеногъ Израильтянима, дође кући и легне кодъ зида у дворишту, и врабци испусте топлину на нѣгове очи, па му се навуче бѣло на очима, и лѣкари му немогаху помоћи. Анна, жена Товитова, прела е вуну и шила господи, а они іой даду плату и едно яре. И кадъ она дође кући а яре почне бляети; онда іой Товитъ рекне: „Одкуда ти яре, да нѣ украдено; врати га на трагъ; еръ нѣ лѣпо, да поведемо оно што е крадено.“

Товитъ мисляше да ће скоро умрети, и опомене се на сребро, што даде Гаваилу, па призове къ себи свога сына Товію и ово му рекне: „Сыне, ако я умремъ, а ты ме сарани, и да ниси вређао матеръ свою, него ю почитуй у све дане живота нѣнога, и чини іой по вољи, а не на жао. Сѣти се колико е она претрпила, докъ те е у утробѣ носила. Кадъ она умре, а ты ю сарани кодъ мене у едномъ гробу! Сыне, у све дане живота твога сѣхай се Господа Бога нашегъ, и незажели грѣшити ни одступати одъ Божіихъ заповѣдій. Правду твори у све дане живота твога, и неиди путемъ неправде. Ако будешъ правду чинію, быѣшъ срећанъ у свима дѣлима твоима! Одъ иманя твога чини милостиню. Неодвраћай лице твое ни одъ едногъ сиромаша, па неће ни Богъ лице свое одъ тебе одвратити. Ако имашъ много, подай према томе милостиню; ако ли имашъ мало, а ты неплаши се по мало давати милостиню; еръ милостиня избавля одъ смрти и неда иѣи у таму (у пакао). Милостиня е добаръ даръ предъ вишньимъ Богомъ, за све оне кои ю чине. Чувай се одъ сваке нечистоте, и узми жену одъ твога рода, а не туѣинку; еръ смо мы сынови пророка. — Сыне! люби браћу твою (т. е. Израильтяне), не мой да се понесешъ ердцемъ надъ браћомъ твоіомъ и надъ сыновма и кѣрма народа твога; — еръ у гордости е пропасть, и велика поквареность, а у нераднѣи е умаленѣ и велико осиромашенѣ; еръ нерадня е мати глади. — Плата, онога кои кодъ тебе ради, нека незаостае кодъ тебе, него му е одма издай. — Ако послужишъ Богу, Богъ ѣте за то наградити. — Пази на себе, сыне, у свима дѣлима твоима, и буди паметанъ у свему животу твоему. Што ниси радъ себи, не чини ни другоме. Вина у пїянство да непіешъ! Одъ леба твога подай и гладному, и одъ хальина твоихъ нагоме, и одъ свега сувишка твога чини милостиню, и да незазре око твое кадъ чинишъ милостиню. Троши лебове твое кодъ гробова праведника, али невалялцима да недаешъ. У свакогъ мудраца тражи савѣта, и незанемари ни

еданъ полезный савѣтъ. У свако време благосиляй Господа Бога и проси одъ нѣга, да путови твои буду прави, и да твое стае и намѣре на добро испадну. Сѣхай се моихъ заповѣдй, и некъ се оне никада неизгладе изъ твога срдца! — И садъ ти являмъ за оныхъ 10 таланта (10 фунтй) сребра, што самъ дао Гаваилу у Раги Мидійской! Небой се, сыне мой, ако и есмо осиромашили, опетъ ѣшъ ты многа блага имати, ако се будешъ Бога бою, одъ грѣха клоню, и радю оно што в Богу по вольш!“

Товія одговори: „Отче! я ѣу све чинити што ми ты заповѣдашъ, али како ѣу моѣи узети сребро, кадъ ми е непознато.“ Отаць му даде писмено (рукописъ, обвезницу), па му рекне: „Тражи себи човѣка, кои ѣе съ тобомъ поѣи, и иди те донеси сребро!“

Товія отиде да тражи човѣка и наѣе Рафаила, а незнаѣаше да е овай Ангелъ. И Рафаиль му реке: „Я ѣу съ тобомъ иѣи, знамъ добро путъ, и живю самъ у Гаваила брата твога.“ — И Товитъ рекне сыну: „Иди съ овымъ човѣкомъ, и Богъ, кои на небу живи, нека путъ вашъ благослови, и Ангелъ Божій некъ съ вами путуе. И отиду обоица, и псетанце съ нѣима.“

То вече доѣу до рѣке Тигра. Младиѣъ Товія сиѣе се у рѣку Тигаръ да се окупа, али изъ рѣке искочи една риба, и шѣаше га прогутати. Ангелъ му рекне: „Ухвати рибу, распори ю, узми изъ нѣ срдце, црну цигерицу жучъ, па то сачувай. И путемъ рекне ангелъ Товии: „Жучъ е нато, да се нѣоме помаже човѣкъ, кои има бѣло на оку, па ѣе се изцѣлити. — И доѣу близу града Екватана. А када се приближе къ вратима града, тада рекне ангелъ младиѣу: „Брате, данасъ ѣемо остати ту кодъ Рагуила, и онъ е твой сродникъ, а има единицу кѣерь по имену Сару. Я ѣу говорити, да ти ю даду за жену, а дѣвойка е та красна и паметна.“

И доѣу у домъ Рагуиловъ, а Сара кѣи Рагуилова предусретне ихъ и радостно поздрави, и уведе ихъ у домъ. И Рагуиль рекне къ ѣдни жени своіой: „О, како е овай младиѣъ наликъ на Товита, могъ братинѣгъ сына!“ И запыта ихъ: „Одкуда сте браѣо!“ они рекоше: „Мы смо одъ синова Нефталимовихъ што су зароблѣни у Ниневію!“ И онъ имъ рекне: „Познаете ли Товита нашего брата?“ они одговоре: „Познаемо га; онъ е живъ и здравъ!“ А Товія рекне: „Онъ е мой отаць!“ И скочи Рагуль, полюби га, заплаче се, благослови га и рекне му: „Ты си сынъ доброгъ и честитогъ човѣка!“ А кадъ чув Рагуиль, да е Товитъ очи изгубю, а онъ се сневесели и за-

плаче. Жена нѣгова и кѣи Сара такође се заплачу, и приме ихъ усрдно, па заколю овна, и донесу многа вла.

Рафаилъ саобшти рѣчь Рагуилу, а Рагуилъ призове кѣерь свою и узме е па е преда Товіи за жену и рекне: „Ево по закону Мойсеовомъ узми е, и одведи е къ твоему отцу!“ и благослови ихъ, па дозове жену свою Едну, па напише писмо и запечати га, и држаше имъ сватове 14 дана.

Товія рекне Рафаилу: „Узми два момка и две камиле, па иди у Рагу Мидійску къ Гаваилу и донеси ми сребро, а и нѣга самогъ доведи у сватове; ерѣ Рагуилъ ме е заклео, да неидемъ одавде, докъ не прођу сватови, а отаць мой брой дане, и ако се дуго задржимъ, онъ ће се яко ожалости!“ Рафаилъ отиде, и преда Гаваилу писмено, а онъ изнесе кесе съ печатима и преда му, па сутра уютру дођу заедно на свадбу.

И када се наврши 14 дана свадбе, Товія рекне Рагуилу: „Опусти ме; ерѣ отаць мой и мати моя већъ се ненадаю да ће ме више видити!“ А тастъ му рекне: „Остани јошъ кодъ мене, а ја ћу послати отцу твоему и јавити за тебе!“ Товія одговори: „Не, но опусти ме къ отцу моме!“ — Рагуилъ даде му Сару и полу иманя, и слуге, и скотове и сребро, и благословивъ ихъ опусти говорећи: „Нека вамъ Богъ даде срећу, дѣцо, пре него што ја умремъ!“ А кѣери рекне: „Поштуј свекра и свекрву, они су ти сада твоји родитељи, и да чуемъ добаръ гласъ за тобомъ!“ и полюби ю. И Една рекне Товіи: „Мили брате! Да Богъ да се срећно вратио, и да Богъ даде, да ја видимъ чеда одъ кѣери мое Саре, и да се обрадуемъ предъ Господемъ; ето ја ти даемъ кѣерь мою у залогу, а ты немой да јој на жао чинишъ. И отиде Товія благодарехи Богу, што му благослови путъ нѣговъ. И благосиљаше Рагуила и Едну.

И када се приближе къ Ниневіи, а оно рекне Рафаилъ Товіи: „Знашъ брате, како си оставио отца; хайдемо дакле напредъ предъ твојомъ женомъ, да приправимо домъ, а узми у руку и рибию жучь.“ И пођу заедно, а псетанце за њима!

Товитъ, отаць Товинъ, брояше свакиј данъ, и када се навршише дани путованя, онъ се яко ожалости. И Ана жена нѣгова почне оплакивати сына и рекне: „О сыне мой, садъ нема ко више да се за мене стара, ерѣ самъ се лишила тебе свѣтлости моихъ очію!“ Она изилазаше свакиј данъ на пут, — и кадъ га опази гдѣ иде, а она рекне отцу нѣговомъ: „Ево иде сынъ мой, и онај човекъ што е съ њиме пошао!“ И Ана потрчи, и падне око врата сына свога, и рекне му: „Кадъ самъ

те само видила, чедо мое, садъ могу умрети!“ И плакаху оба-
двое. А Товитъ изиђе къ вратма и подтакне се, а сынъ му
притрчи, и прихвати га, па поспе жучъ на очи нѣгове и рекне:
„Небой се отче!“ И сиђе се бѣло са очію нѣговыхъ, и виде-
ѣи сына свога, падне му око врата, заплаче се и рекне: „Бла-
гословенъ еси Боже и благословени су сви свети твои анге-
ли! Ето я садъ опетъ видимъ сына мога Товію!“ И сынъ каза
отцу сву славу, коя му се догоди у Мидіи. Товитъ изиђе къ
вратима Ниневіе на суерѣтъ своіой снаси радујући се и бла-
госиляюћи Бога, И када се приближи къ Сари снаси своіой,
благослови е и рекне: „Оди здрава кѣри; нека е благословенъ
Богъ, кои те е къ нама довео, и нека е благословенъ твой
отаць и мати твоя!“ И сватови Товіини быше овдѣ съ весе-
лѣмъ осамъ дана.

И Товитъ дозове сына свога, па му рекне: „Гледай сын-
ко, да дадешъ плату човѣку, што е съ тобомъ ишао.“ А сынъ
рекне: „Отче, я мислимъ да неѣу погрешити, ако му дадемъ
половицу одъ онога што самъ донео; ерѣ онъ ме доведе теби
здрава, и донесе сребро мое, и тебе такоѣ излѣчи!“ И ста-
раць рекне: „То е право да му се даде!“ Па онда дозове ан-
гела и рекне му: „Узми пола одъ свега, што донесосте!“ А онъ
дозове оба двоицу потайно(на само) и рекне имъ: „Благосиляй-
те Бога, и хвалите га и величайте, и славите га предъ свима
живима, за све ово, што вамъ е онъ учиніо. Я самъ Рафаилъ,
еданъ одъ седморице светыхъ ангела, кои приносе молитве пра-
ведника, и улазе предъ славу Божию!“ И обоица се уплаше и
падну на лице. А ангелъ имъ рекне: „Не бойте се, ерѣ ѣе вамъ
миръ быти, а Бога славите на вѣкъ; ерѣ я нисамъ своіомъ ми-
лошѣу дошао, него самъ дошао по вољи Божіой, и съ тога
славите нѣга увѣкъ; я полазимъ ономе, кои ме е послао, — а
вы напишите све ово што се догодило у кнѣигу!“ — Товитъ
и Товія устану, и више нисеу видели ангела.

Товитъ е быо одъ 88 година, кадъ е видъ изгубіо, и по-
сле осамъ година прогледао е, па е давао опетъ милостинѣ, и
іошѣ се веѣма бояо Господа и нѣга славіо. А кадъ веѣ врло
остари, а онъ дозове сына свога и шесть сынова нѣговыхъ, па
рекне сыну: „Чедо мое, ето я самъ остарио, и веѣ самъ при-
излазку изъ овога живота, а ты иди у Мидію, ерѣ я вѣруемъ
оно, што е Іона пророкъ казао за Ниневію, да ѣе се оно разо-
рити. А у Мидіи быѣе миръ. И браѣа наша (Ірдеи) разсѣяѣе се
са землѣ благе, Іерусалимъ ѣе опустити и домъ Божій у нѣму

быће спалѣнъ. Али ће Богъ браћу нашу опетъ помиловати и вратити ихъ изъ робства, па ће сазидати Јерусалимъ, и домъ Божји сазидаће се у нѣму за све вѣкове, као што казиваху про-роци. И ови ће се народи окренути, да се истинито бое Господа, и одбациће идоле свое, и обрадоваће се сви они, кои любе Господа у истини и у правди! — И ты сыне сачувай законе и заповѣди, и буди милостивъ и праведанъ, да добро теби буде! Сарани мене лѣпо, и матеръ твою, и после тога немойте стаяти више у Ниневіи. — Знайте дѣцо да милостиня чини добро, и правда избавля!“ — И ово говорећи Товитъ испусти душу свою на постелѣи, а бѣше му 158 година. И сарани га сынъ славно. И кадъ умре Ана, а онъ сарани и ню кодъ отца. И отиде Товія са женомъ и съ сыновима у Екватанъ къ своме тасту Рагуилу. И остари тамо частно, и сарани лѣпо свога таста и ташту, и наслѣди нѣихово иманѣ. И умре одъ 127 година у Екватанѣ у Мидіи, а чуе пре смрти да е пропала Ниневія, кою пороби Навуходносоръ и Асуиръ.

ЕЖЪ И КРТИНА.

(Една басна.)

Предъ зиму едаредъ дође ежъ кртини и замоли, да му мало места у своіой рупи даде, да се одъ зиме склони. Кртина га прими. Али текъ што се ежъ у рупи виде, стане се ширити и башити, и кукавна кртина стане се часъ одудъ часъ одундъ на нѣгове бодлѣ набадати. Садъ се текъ осети, колико е зло учинила и каквогъ е злогъ госта у свој домъ примила, пакъ се стане Богъ зна како ядати и ежа молити, да изађе и други ставъ себи потражи, еръ е овай за њи двоє сувише тесанъ. На то се ежъ насмее и рекне: „Коме е неправо нека изађе, мени е добро и немож' болѣ бити.“ —

Разгледай добро еъ кимъ у ортаклукъ стаешъ, да непрођешъ као то кртина съ ежомъ и да неузморашъ са своіомъ штетомъ изъ свога собственогъ стана бегати.

О ЧОВЕКУ У МЕСЕЦУ.

(Народна прича.)

У старо време пође еданъ човекъ башъ у неделю у шуму, да сече дрва, дође, насече, повеже у еданъ велики нарамакъ,

юшъ заглави и едну гредицу у нутра, пакъ упрти на леѣа и поѣе куѣи. У путу сукоби га еданъ лепъ човекъ у свечано одело обученъ, што у цркву иѣаше, пакъ застане, погледи га и рекне: „Заръ ти незнашъ, да е данасъ недела, и да се тай данъ и Богъ Господъ одмарао и данъ тай посветио, а ти неѣешъ да га светкуешъ.“ А знате ли, ко е тай био, што е то рек'о? Самъ Богъ Господъ. Али онай човекъ беше закованъ грешникъ пакъ рече: „Недела или понеделякъ, шта ме се то тиче.“ „А ти ѣешъ тай нарамакъ до векъ века носити, никадъ га се опростити неѣешъ, рече Богъ Господъ, и кадъ тако неделю непоштуешъ, а ти ѣешъ одсадъ на веке радинъ данъ имати, и у опоменъ свима, што неделю непоштую у месецу изложенъ бити.“

Одъ то доба стои онай човекъ са своимъ нарамкомъ у месецу и стояѣе докъ трае света и века.

Црвенкапа.

(Народна прича.)

Било едно дете, кое се звало Црвенкапа, и било е врло лепо. Онъ е имао стару майку, та е живила у шуми, и била е врло добра; она е Црвенкапи лепу црвену капу и сила други лепи ствари напокляла. Едаредъ умеси црвенкапина мати колача, па рекне: „Милане, — тако се имело Црвенкапи — ти ѣешъ садъ иѣи, да старой майци ови колача однесешъ и ово мало чорбе, да се оснажи; али пази, нетрчи, да непаднешъ и држи се пута, несврѣи, да незаѣешъ.“

Црвенкапа поѣе. Кадъ у шуму уѣе изаѣе предъ нѣга вукъ; али Црвенкапа се ние плашио.

Вукъ рекне: „Помозъ Богъ Црвенкапа, ако Богъ да тако рано?“

Црвенкапа одговори: „Носимъ мојой старой майки колача, што е мати умесила, и носимъ мало чорбе, да се оснажи.“

Вукъ опетъ упита: „А где е твоя стара майка?“ Црвенкапа одговори: „Тамо у шуми, близу великогъ раста, где она зова низъ колебу стои.“

„Ти би мого майци и едну киту овога лепогъ цвеѣа однети,“ рекне вукъ.

Црвенкапа се обазре по шуми и видеѣи лепогъ цвеѣа помисли: „то ѣе башъ добро бити,“ пакъ стане брати цвеѣе бело

и плаво и румено, све лепо мирисаво, и начини лепу киту; али у томъ траженю зађе съ пута и стане се обазирати и тражити и поплаши се, и дуго времена прође, докъ едва пута нађе.

Међутимъ вукъ отрчи колеби и закуца на вратима. „Ко то куца на врати?“ Упита стара майка. „Ј, Црвенкапа — рекне вукъ, донео самъ ти колача и мало чорбе, да се оснажишъ; отвори врата.“

Стара майка одговори: „Немогу съ постелъ, болна самъ; него издигни ручку мало и врата ће се отворити сама.“ Вукъ учини тако, и врата се отворе; вукъ уђе и стару майку прогута, пакъ онда нѣне аљине обуче и нѣзину капу на главу метне, пакъ у постелю легне и ушушка се.

У томе приспе и Црвенкапа. Кадъ у колебу уђе и постелѣ приступи, нѣму се чисто кожа наежи, еръ стара майка свимъ другчие изгледаше негъ обично. „Ао майко, како ти изгледашъ, колике су ти уши нарастле?“ — „Да болъ чуемъ.“ — „Колике су ти очи!“ — „Да болъ видимъ.“ — „Колике су ти шаке!“ — „Да те лакше уватимъ.“ — „Ухъ майко, па колика су ти уста!“ — „Да те лакше поведемъ.“ — То изрече и скочи съ постелѣ вукъ, пакъ и Црвенкапу прогута и легне опетъ у креветъ, али яко натоваренъ тврдо заспи и захрче.

Ту наиђе ловацъ съ пушкомъ и зачуе хрканѣ па рекне: „Дай да видимъ, шта ова старица ради.“ Кадъ уђе у колебу, опази вука на постелѣ. Брзо натегне пушку да га убие, али помисли: „Да ние та аветъ старицу прогутала, па ако га убиемъ мора ће и она у трбуу умрети,“ те истргне свой велики ножъ, и лагано се привуче, пакъ вуку трбу распори. Чимъ се трбу разклати, а ту се указа црвена капа, и одма за њомъ и Црвенкапа искочи, а за њимъ се и стара майка извуче. Обое се захвале ловцу, што ихъ избави, и Црвенкапа изтрчи напољ, пакъ донесе много каменя и натура ихъ вуку у трбу. На то се вукъ пробуди, съ постелѣ скочи, али изнемогао одма на место падне и издане.

Томо се сви обрадују. Ловацъ одере съ вука кожу и однесе в. Стара майка седне, пакъ чорбу посрче и колачъ преломи пакъ и Црвенкапи даде. Онда Црвенкапа устане и рекне майци „з' Богомъ“ и оде шумомъ кући, али се добро у наумъ уве, и съ пута више несађе. Кадъ кући дође онъ све по реду матери приповеди и мати се обрадова, да су обое тако сретно прошли. Ето вамъ приче о Црвенкапи.

Створъ землѣ.

(Една лекція изъ геологив.)

Земля на којој стоимо састои се изъ разне врете землѣ, камена и руде, и у њој има и дубоко унутри, а особито озго пуно остатака одъ изумрли растиня и животиня.

Земля е озго или водомъ прекривена или сува. Вода прекрива више одъ две трећине, а само е едну трећину суво. То суво е на веће или мањ комађе поцепано. Найвећи комадъ сува сачинява тако названи стари светъ, а то е Европа, Азия и Африка, мањи е Америка, а онда долазе она неброена мања или већа острова. Али и по тимъ сувама има већи или мањи простора водомъ покривено, међуземнимъ морама, заливима, езерама, рекама и барама.

Суво землѣ ние свудъ равно; по њму има већи или мањи планина, брда и долина и равница. Планина има различите висине, дужине и ширине. Свако брдо има свой табанъ, свое стрмове и свое висове, венце или гребене. Табанъ се више мањ не приметно губи у долове и равнице. Стрмови су више или мањ стрми, окоми или лагано у висъ дигнути. Висови су или голе шилясте стене или земљомъ покривени ужи или шири венци и равне ширине и дугачки гребени, и широке горе. Мали висови зову се брежуљци, већи брегови, јошъ већа су брда. Брда, стое или самце или ихъ стои много едно мимо другогъ и едно изъ другогъ као ланацъ пружајући се, то су планине.

Свуда између планина стое шири или ужи, дубљи или плићи долови или јазови. Туда обично теку потоци или мањ и веће реке, кое све далъ у низу теку, тамо се све више уедно стичу, и све ниже текући у мора се сливају. Сва дакле мора стое у најдубљимъ долинама. Али и по њиновомъ дну има већи или мањи брда и планина, и ако су толико високи, да ихъ не може море покрити, онда праве средъ мора сува, то су и тако су сва острова. Ние дакле ни дно мора свуда еднако дубоко, него е где дублѣ, где плиће.

На брдима и планинама, али и равницомъ стое у ладнимъ крајима свуда привремени или вечити снегови, а мора су и воде ледомъ покривене; у топлимъ крајима брда су обично или сва или доникле шумомъ покривена, а на врховима, ако су врло високи стое и ту или привремени или вечити снегови, ма у долу најжешћа врућина била. На равницама али погдешто и на побрђу и брдима стое градови, вароши и села.

То е укратко спољашњи видъ землѣ.

Каква е земля изнутра видимо најболѣ на просеченимъ бр-дима, на високимъ речнимъ и морскимъ обалама, при копаню бунара или при копаню обични или рударски лагумова. Ту видимо да е земля изъ различни тврѣи или крѣи и трошни стена, изъ разни руда и каменя и разне врсте трошне землѣ састављена. То све нестои еднако, него некое у виду стене, а некое у виду тавана, и нити е свуда едне дебљине, ни едногъ положеня, ни едне смесе; него гдѣгдѣ стое тавани тањи или дебљи, равно или косо положени, гдѣгдѣ сама чиста стена, или чиста земля. Гдѣ е тавана, ти стое вавек озго, а вавекъ оздо стена; и опитујући таване видићешъ, да су горњи крѣи, а дојни тврѣи, збогъ терета и тиске гнѣченѣмъ они горњи.

Землѣ и каменѣ разликую се само тврдиномъ. Измрви каменѣ у прахъ и биће земля или песакъ, а стврдне л' земля или песакъ, то буде каменѣ, крѣи или тврѣи и чвршѣи, што се веѣма стегне и стврдне; зато и стои каменѣ и стена оздо, а тавани озго, и зато су дојни тавани све тврѣи, а горњи крѣи.

Што дублѣ у землю подъ землю улазимо све е топлие налазимо. То знамо по нашимъ подрумима и лагумовима. Што е кои дубљи, то е и топлии. У дубокимъ рударскимъ лагумовима раде радни голи, одъ вруѣине неподносе аљина на себи. У земљи има дакле сила топлоте, што дублѣ, то яча. Топли извори сви долазе изъ дубљине, и што изъ веѣе, то су врелии; вода се тамо одъ силне вруѣине угрее. На многимъ местима на земљи има брда, коя су одъ врха па дубоко у дно крозъ проваљна, и изъ њи излази ватра и ватрено блато, ватромъ растопљенъ каменѣ. То су све известни знаци да у земљи дубоко подъ нама силно топлоте и ватре има.

Цело дакле тело землѣ састои се съ поля изъ ове тврде земне камене и руднѣ коре, а дублѣ унутри све е у ватру растопљено. Ова тврда кора постала е излађенѣмъ; унутри се ние јошъ и неће се ваљда никадъ изладити ни стврднути.

(Продужиће се.)

Искрице.

Ко ће за учителя изабранъ да буде, валя доказе да даде свое највеѣе вештине, своегъ најоштриегъ сматраня, свое највеѣе виткости душевне и свога најблагородниегъ срца. Само најизвртнии люди у нации достойни су, да имъ се ово најскупоценне благо — деца повере. —

Под уредништвомъ Ђ. Натошевића Епископска печатња у Н. Саду.